

Närradion

Information från närradiokommittén. Nr. 1 1979.

Trångt i dörren vid närradiostarten.

Lovande närradiostart!

Ett halvår med närradion. Det ger inte så många fasta hållpunkter. I all synnerhet som verksamheten startat successivt inom de 15 försöksområdena. Men några tendenser kan ändå utläsas från de första månaderna.

1. Intresset blev bredare än vad som förutsetts. Kyrkor och studenter stod i kö för att få sända egen radio när riksdagen förra våren gav närradioförsöket klarsignal. De politiska partierna kom med på de flesta håll - givetvis extra stimulerade av att det var valår. Studieförbund, nykterhetsrörelsen, motororganisationer och hyresgäster var kanske också väntat. Men inte så många hade trott att närradion skulle ge röst åt internationella solidaritetskommittéer, fallskärmshoppare, ballongfarare, Hare Krishnamunkar, discogrupper, stadsdelsföreningar, kulturhus, konstnärer, författare, språkliga minoriteter, homosexuella, korpidrottare, fritidsfiskare och Sveriges Radios egna anställda.

2. Bredden visar på ett annat faktum: *Det är billigt att göra radio.* Närradion är billigare än posten, så en föreningsfunktionär vid starten i Karlstad. Och visst har han rätt. Kan man få sina medlemmar att lyssna på åtminstone den ena av ett par närradiokvartar blir en möteskallelse i etern långt billigare än posten, i varje fall för de större föreningarna.

Småföreningarna har dock klarat sin medverkan i närradion bättre än man kunnat befara. De små samverkar ofta om tekniken och sänker därmed sina kostnader. Andra smågrupper har aktivt stöttats av större organisationer som haft radiovana och ekonomiska resurser. Men främsta orsaken till att så många småföreningar orkar sända närradio är ändå idealism och praktiskt handlag. Ån en gång har folkrörelse-Sverige visat sig kunna arbeta fram enkla och ekonomiskt fördelaktiga lösningar som ligger långt under vad byråkrater och storföretag kommer till i förhandskalkyler.

3. Alltför många föreningar kommer med i programmen. De första höstmånaderna har närradiokommittén varje vecka gett nya föreningar tillstånd att hoppa in i det pågående programmet. Och det är gott om plats. Det börjar dock bli trångt på Citysändaren i Stockholm, vilket möjligen även dess starkare effekt har bidragit till.

4. Många föreningar klagar på hörbarhet och räckvidd hos de små enwattsändarna. Närradiokommittén kan dock inte utan vidare höja effekten på sändarna. Först är det nödvändigt att televerket

undersöker vilka verkningar en höjning får för det närradionät som måste kunna användas över hela landet om närradion skall komma att permanentas. Närradiokommittén har problemet under observation och försöker hitta en för alla parter acceptabel lösning.

5. Närradion har blivit mindre kontroversiell sedan sändningarna startat. De som behövde kritisera av sig aggressioner mot att nya människor och grupperingar trängde in i etern gjorde klokt som gjorde detta före starten. Sen har det inte funnits så mycket att kritisera. Folkrörelserna består av ansvarsfullt folk som inte gör bort sig i första talet.

6. På de flesta försöksområdena har lokala närradioföreningar bildats. De har tagit hand om gemensam information och uppträder som part gentemot televerket och närradiokommittén. Denna arbetsordning minskar behovet av central detaljbyråkrati och uppmuntras av närradiokommittén.

7. Det gemensamma arbetet med närradion har fört föreningarna närmare varandra. Förståelse och insikt över åsiktsgränserna har fördjupats. Förhoppningsvis inte bara bland dem som utsetts att sköta närradion. Vissa tecken tyder också på att radiolyssnarna vidgat sina perspektiv genom närradion. När en av de sändande föreningarna hade stormöte nyligen kastade mötesordföranden ut frågan "Hur många har lyssnat på närradion? Räck upp en hand." Ett hundratal händer lyftes.

Uppmuntrad ställde ordföranden en följdfråga: "Hur många har lyssnat på våra egna program?" Bara drygt tiondelen av händerna kom upp igen.

8. Förståelsen för närradion tycks också öka hos Storebror. Attackererna från anställda inom Sveriges Radio kommer alltmer sällan. I stället tas närradion upp i seriösa inlägg om hur radiomediet bör utvecklas under 80-talet. Alltför av proffsen begriper att en amatörpräglad närradio kan bidra till att förnya radiointresset och hävda mediet i konkurrensen med slötittande på TV.

Det är för tidigt att dra några slutsatser om närradions framtida ställning av de första månadernas erfarenheter. De sändande föreningarna har närradions framtid i sin hand. Det är lätt att vara entusiastisk och trivas med en nyhet några månader. Det är svårare att hålla ut år efter år och förnya sig på vägen.

Men en lovande start har närradion fått.

Olle Palmborg

Reklam - men på rätt ställe.

Floden av dekaler för att göra Närradion känd ökar i en strid ström. Syftet är mycket vällovt men ibland sker det på bekostnad av trafiksäkerheten. Motorförarnas Helnykterhetsförbund, MHF, som arbetar för en ökad trafiksäkerhet, ser med en oro hur allt fler reklamskyltar hamnar i bakrutan på bilarna. Det gäller inte enbart Närradio-producenterna, utan lika mycket andra organisationer. Den här utvecklingen är inte bra! Bilfabrikanterna har gjort allt för att föraren skall få ökad sikt bakåt och så kommer vi och täpper igen med en reklamskylt.

Klistra dekalen på bakluckan eller på sidan!

Dom dekaler som vi tillverkar är i allmänhet inte transparenta, utan tar bort en del av sikten. Därför är det lämpligare om vi sätter dekalen på bakluckan eller på sidan av bilen. Budskapet uppfattas säkert lika bra från den platsen.

Det finns faktiskt ett beslut som förbjuder t.ex. taxibilar att ha reklam i bakrutan. Tyvärr så har tydligen de flesta glömt det här beslutet.

Trafiksäkerhet är någonting som angår oss alla. Det kan vara ett bra inslag i din egen produktion. Du kan ta kontakt med någon organisation som arbetar för den saken och presentera deras arbete i ditt program.

Själv producerar jag 30 min. varje vecka och försöker i det programmet spanna över så många områden som möjligt som kan ha beröring med trafiksäkerhet.

Sven-Erik Svensson

Producent för MHF:s program i Karlstad

I Karlstad lever man som man lär - i alla fall på den här bilden.

Närradion

information från närradiokommittén

Ansvarig utgivare: Olle Palmborg
Redaktör: Kalle Gustafson
Omslagsbild: Ola Rehnberg

Nr 1 1979. Årgång 1.

Adress: Tegelluddsvägen 90, 115 28 Stockholm.
Telefon: 08 - 24 43 35, 63 34 80
Tryck: stepe Köping 1979 - 4520
ISSN: 0348 - 8977

Närradio - för vem och hur gör man?

Allt eftersom försöksverksamheten med närradio pågår, blir allt fler intresserade av att få delta. Vilka är det då som kan få tillstånd att sända närradio?

Närradiokommitténs sekreterare Olle Palmborg svarar så här:

- Tillstånd kan ges till lokala organisationer på orter där försöksverksamheten pågår. Det gäller alltså fackliga, ideella, religiösa och politiska organisationer. Också hyresgäst- och villaägarföreningar, elevorganisationer, folkhögskolor, byalag, miljögrupper m fl. Sammanslutningen ska också vara en juridisk person.

På frågan om det finns några andra begränsningar, t ex ekonomiska svarar Olle Palmborg:

- Distributionen till lyssnarna svarar televerket för. Närradioföreningarna hyr sändare av televerket. Kostnaden uppgår fr n till 8.000 kronor per år. Den summan fördelas sedan på de sändande organisationerna på grundval av den tid de fått tillstånd för. I Stockholm ligger alltså kostnaden på ung. 1 krona per kvart, beroende på att så många organisationer gått med i närradioförsöket. I Mora får däremot Filadelfiakyrkan stå för hela kostnaden, eftersom de är ensamma.

- Sedan tillkommer kostnad för programinspelning och kostnad för hyra av sändningsstudio. Dessa kostnader kan variera från omkring en tusenlapp upp till tiotusentals kronor. Avgörande är om man samverkar med andra organisationer, eller väljer att bekosta allting själv. I och med att försöksverksamheten nu är i gång så borde det inte finnas anledning att dra på sig stora egna kostnader. Det är bättre att köpa in sig hos någon som redan är igång.

Om man fyller de här kraven som du berättat om och hittar en samarbetspartner. Är det bara att köra igång sedan?

- Nej, det fordras att man kommer in med en formell ansökan till närradiokommittén. Därefter utfärdar vi ett tillstånd. Tillståndet innehåller då uppgift om vem som är ansvarig utgivare mm.

Det sägs att närradion inte har krav på sig att vara saklig och opartisk. Är det korrekt?

- Det är korrekt att närradiosändningarna skiljer sig från de regler som gäller för Sveriges Radio om opartiskheten. För närradion gäller samma regler som för tidningarna. Man får alltså tycka till, men bör ge tid för genmäle, om någon så begär.

- Sakligheten bör finnas i närradioprogrammen. Det ligger i föreningarnas eget intresse. Här är det fråga om pressetiska regler, att man inte kan handskas vårdslöst med fakta. Det är alltså fel att påstå att närradion inte skulle behöva vara saklig, slutar närradiokommitténs Olle Palmborg.

Förläng försöksperioden!

Lowe Hedman, sociolog och expert i närradiokommittén, har i en skrivelse till kommittén begärt att försöksverksamheten skall förlängas åtminstone ett år. Lowe Hedman anser att verksamheten inte hunnit etablera sig i tillräcklig utsträckning, för att det ska vara meningsfullt att göra några studier över utfallet av närradiosändningarna.

- En utvärdering av försöksverksamheten inom de tidsramar vi nu har blir bristfällig. Närradiosändningarna kommer att ha varit igång mellan 4 och 6 månader. Detta är alldeles för kort tid för att man ska kunna dra några slutsatser inför framtiden, säger Lowe Hedman.

- Föreningarna behöver åtminstone ett års praktisk verksamhet för att pröva sig fram och utarbeta modeller för en sådan här verksamhet. Det är heller inte troligt att lyssnarna på en så kort tid hinner utveckla några vanor när det gäller kontakten med närradion. Frågan är om ens ett år är en tillräckligt lång tid för att man ska kunna säga något om lyssnandet.

- När det gäller När-TV-försöken hinner utvärderarna bara att göra de inledande förundersökningarna, innan det är dags att lämna en rapport. Detta förutsätter också att verksamheten med När-TV kommer i gång som planerat under februari eller mars 1980. Någon information som kan vara värdefull för en eventuell framtida verksamhet, har vi ingen möjlighet att ta fram på den här korta tiden, säger Lowe Hedman.

Samarbete mellan närradion och lokalradion.

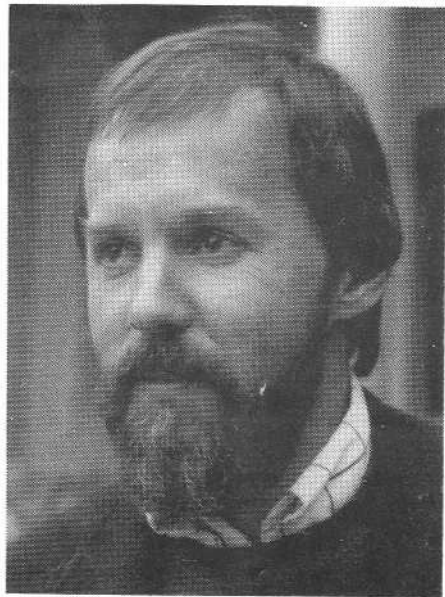
På frågan hur ett eventuellt samarbete mellan närradion och lokalradion kommer att påverka utredningsarbetet säger Lowe Hedman så här:

- En sådan verksamhet var inte alls planerad från början och kan givetvis inte rymmas inom kommitténs tidsramar. Ett samarbete mellan de båda "radiobolagen" kan komma till stånd tidigast under våren 1980. Det kommer även här att vara mindre meningsfullt att försöka pressa fram någon utvärdering, säger Lowe Hedman.

Visst medverkar de politiska partierna i närradion!

I massmediadebatten har framtonats en bild av närradion som en angelägenhet för främst frikyrkorna, medan de politiska partierna skulle stå utanför. Den bilden är inte korrekt. Vid en genomgång av situationen den 10 augusti blev resultatet följande: Centern medverkar på 10 platser av de 14 som då var aktuella.

Folkpartiet finns med på alla 14 platserna. Moderaterna är med på 11 platser medan Socialdemokraterna engagerar sig på 10 platser. Vpk medverkar aktivt bara i Stockholm och Järva. Apk finns med i Piteå, Förbundet Kommunist i Göteborg och Stockholm. Kommunist-

Lowe Hedman, fil dr, är expert i närradiokommittén och ansvarar för den sociologiska utvärderingen av verksamheten.

Pröva flera försöksmodeller!

Lowe Hedman efterlyser också vad han kallar, flera experimentella situationer. Sådana kan ge mycket ny kunskap om hur en verksamhet med "föreningsradio" kan se ut.

- Detta är ett annat motiv för att försöksverksamheten ska förlängas. Organisationerna måste få tid att pröva nya vägar för närradioverksamheten. Det finns redan i dag ett antal experimentsituationer, som kan skapas inom de ramar som styr närradioförsöket, menar Lowe Hedman.

- Det hade dessutom varit intressant att variera försöksmodellerna på olika orter utifrån olika förutsättningar. I dag syns inte detta möjligt med hänsyn till givna direktiv. Jag hoppas dock, säger Lowe Hedman, att det i förlängningen av det här försöket, är möjligt att skapa förutsättningar för alternativa experiment. Kanske i samarbete med andra statliga utredningar på massmediaområdet.

iska arbetareförbundet är verksamma på samma platser som Förbundet Kommunist.

Kristen Demokratisk Samling finns med på 6 platser.

Man kan konstatera att det enbart är i Mora som inget politiskt parti medverkar.

I Stockholm finns också lokala partier med i förteckningen över organisationer som fått sändningstillstånd.

I slutet av september meddelade socialdemokraterna i Linköping och på Järfvafältet att de hoppar av närradioförsöket tills vidare.

Närradiosändningar 250 timmar i veckan

Redan innan Svanösändaren startat ger en summering vid handen att den beviljade sändningstiden för närradion uppgår till nästan 250 timmar i veckan. Så var läget i början av augusti och sedan dess har nya föreningar tillkommit och flera organisationer har begärt utökad sändningstid.

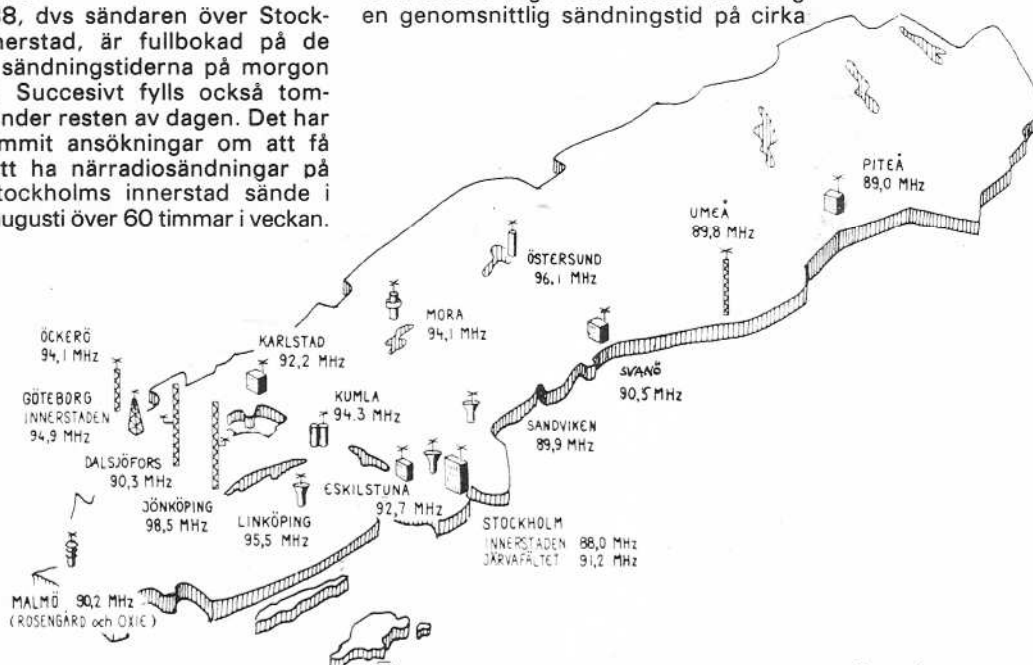
Radio 88, dvs sändaren över Stockholms innerstad, är fullbokad på de attraktiva sändningstiderna på morgon och kväll. Successivt fylls också tomrummen under resten av dagen. Det har t o m kommit ansökningar om att få tillstånd att ha närradiosändningar på natten. Stockholms innerstad sände i början av augusti över 60 timmar i veckan.

Fördelar man tiden på de sändare som är i gång så blir det ett genomsnitt på drygt 16,5 timmar i veckan.

Siffrorna är naturligtvis intressanta i sig, men det kan också vara bra att ha tillgång till dessa fakta, när man diskuterar att föra över närradiosändningarna i lokalradions regi. Lokalradion har i dag en genomsnittlig sändningstid på cirka

16 timmar i veckan. Inom den ramen låter sig alltså inte närradioutbudet rymmas.

Sändaren i Järva utanför Stockholm ligger på 40 timmar i veckan, vilket är en dryg timme mer än närradion i Linköping.

DALSJÖFORS 90,2 MHz

I närradioförsöket i Dalsjöfors deltar ett 25-tal föreningar. Föreningarna som deltar i försöket har delat upp sig i fem block och varje block sänder var sin veckodag.

Studion är belägen i Dalsjöskolan. Den är gemensam för alla organisationerna i Dalsjöfors och har uppförts med visst kommunalt stöd.

Primus motor för närradioverksamheten i Dalsjöfors är rektor Stig-Erik Carlsson, Fageråsvägen 12, 502 78 Gånghester. Telefon 033 - 564 70.

ESKILSTUNA 92,3 MHz

Redan innan sändningarna inleddes den 9 augusti hade en närradiosammanslutning bildats, i vilken samtliga 11 sändande organisationer nu deltar.

Man har hittills delat Pingstkyrkans studio, där även en stor del av själva programproduktionen sker. I mitten på oktober får Eskilstuna närradio genom TBV sin andra studio.

Pingstkyrkans studio är belägen på Smedjegatan 23, 632 20 Eskilstuna. Närradioföreningens ordförande och kontaktman Roland Stenlund finns på samma adress och på tel. 016 - 13 65 00.

GÖTEBORG 94,1 MHz

Den 28 maj påbörjade Göteborgs närradio sina sändningar. En närradioförening bildades på ett tidigt stadium och fungerar nu mycket aktivt.

44 föreningar sänder nu program 49,5 timmar i veckan. Produktion och avveckling sker från 9 studios och ytterligare 3 tillkommer inom kort. Några föreningar använder sig dessutom av Televerkets avvecklingsstudio vid Brudarmossen. Stadsdels- och invandrargrupper är väl representerade på Göteborgsprogrammet. Under ett antal blockansökningar har många mindre föreningar beretts tillfälle att delta i verksamheten.

Närradioföreningens kontaktman är Sven Forshamn, Box 345, 401 25 Göteborg, tel. arb. 031 - 17 60 00, 300 01.

JÄRVA 91,2 MHz

Järvasändaren ligger i skuggan av den starkare Citysändaren, som hörs på stora delar av Järvafältet.

Det är ingen överdrift att påstå att Järva närradio är landets mest internationella. Ett 30-tal föreningar har fått sändningstillstånd. Järva närradio sänder på ett tiotal språk, bl a arabiska, isländska, finska och armeniska. Södra Järva närradioförening är en av de cirka 30-talet organisationer som har sändningstillstånd. Enbart den närradioföreningen samlar 27 olika föreningar inom sig.

Järva närradio sänder från fyra studios. Kontaktman för Södra Järva närradioförening är Olafur Stephensen, Rinkebyvägen 77/211, 163 74 Spånga. Tel. 08-36 15 96. En studio är belägen i Husbykyrkan, Rinkeby. Tel. 08-751 28 99.

JÖNKÖPING 98,5 MHz

Jönköpings närradio kallar sig "Vätternvåg 98, 1/2" efter frekvensen.

Kyrkorna dominerar sändningarna, men centrum för verksamheten kan ändå sägas vara Södra Vätterbygdens folkhögskola vars massmedialinje producerar program från egen studio.

Ett par politiska partier deltar: Fp och KDS.

Kontaktman: Gunnar Hallingberg, Södra Vätterbygdens folkhögskola, 552 66 Jönköping. Tel. 036 - 16 50 25.

KARLSTAD 97,2 MHz

Radio Solstad hade vid starten den 6 augusti 12 organisationer enade i Karlstads Närradioförening. Sändningarna i Karlstad skiljer sig från landet i övrigt, genom att Televerket utrustat en studio i egna lokaler, som man sedan hyr ut till sändande föreningar. Studion är belägen på Åttkantsgatan 9, 652 20 Karlstad. Telefon 054 - 18 52 80. Kontaktman för Karlstad Närradioförening är Sven-Erik Svensson. Tel. arb. 054 - 18 75 67.

KUMLA 94,3 MHz

Närradiosändaren i Kumla sitter på Lantmännens silo, högt över Närke-slätten. Hörbarheten är mycket god långt utanför tätortskärnan.

De kristna församlingarna dominerar sändningarna men också de politiska partierna och idrotten medverkar. Flertalet program sänds i repris.

Kontaktman: Folke Steen, Oppegårdsvägen 12, 692 00 Kumla. Telefon 019 - 704 49 el. 715 34.

LINKÖPING 95,5 MHz

Amatörradio fanns redan före närradio-starten. Studenterna sände på tråd till ett studenbostadsområde. Nu fortsätter dessa pionjärer, Radio Ryd, med långa kvällssändningar i etern.

Kyrkorna under ledning av Pingstförsamlingen Sion har också lång sändningstid. Sion har investerat i en förstklassig studio och anställt tre personer för närradion. Kyrkorna sänder under namnet: "Radio Linköping".

Utöver dessa sänder c. fp. m, KDS, studieförbund och företagareförbund. Kontaktmän: Samuel Halldorf, Sion, Kungsgatan 30, 582 22 Linköping. Telefon 031 - 11 53 40 och Roland Pettersson, Rydsvägen 246 A:30, 582 48 Linköping. Tel. 013 - 17 02 69.

MALMÖ 90,2 MHz

Närradiosändningarna i Malmö startade den 15 september. Vid starten hade 27 organisationer fått sändningstillstånd. Merparten av föreningarna använder en studio, som byggts av Malmö kommun i samarbete med televerket. Studio disponeras av Malmö Närradioförening och finansieras genom medlemsavgifter och en avgift för varje sänd kvart.

Ordförande i Malmö Närradioförening är Bror Olofsson.

Telefon 040 - 94 14 19. Närradioföreningens studio är belägen på Televerkets område vid Jägersro.

MORA 94,1 MHz

Program 1,5.

Enda sändande organisation är Pingstkyrkan i Mora. Sändningarna sker från Rosénska villan, Hantverkargatan 12, 792 00 Mora. Ansvarig utgivare är pastor Lennart Olsson. Telefon till studio: 0250 156 75.

PITEÅ 89,0 MHz

Studio ligger i det nybyggda kommunbiblioteket, sändaren sitter på lasarettet. Fyra politiska partier deltog från starten: s, fp, KDS och apk. Därutöver sänder IOGT-NTO, Lions, Svenska Företagares Riksförbund, stadsförsamlingen, EFS, Filadelfia, ABF, Medborgarskolan och Köpmannaföreningen.

Ordförande i Piteå närradioförening är studieombudsman Erik Lindgren, ABF, Storgatan 48, 941 00 Piteå. Telefon 0911 - 160 70.

SANDVIKEN 89,2 MHz

Två grupper föreningar sänder från var sin studio. I den första gruppen samverkar Kristna Alliansrådet, Pilgrimstjänst, Folkpartiet, Centerpartiet, Vuxenskolan, IOGT-NTO och Västbergs Folkhögskola.

Den andra gruppen består av Konsum Socialdemokraterna, Orkesterföreningen, Hyresgästföreningen, LO-sektionen och idrottsrådet.

Kontaktmän: Bernt Stenmark, Kristna Alliansrådet, Volframgatan 12, 811 00 Sandviken. Tel. 026 - 440 40.

Eric Sigmundsson, Konsum, Kristinerundan 3, 818 00 Valbo. Telefon arb. 026 - 12 90 20.

STOCKHOLM 88,0 MHz

Ett 50-tal organisationer har fått sändningstillstånd i början av september. Ständigt nya ansökningar kommer dock, varför siffran stiger. Många sändningstillstånd är s k gruppstillstånd.

Närradiosändningarna i Stockholm sker från nära 20-talet studios. Ansträngningar görs för att bilda en närradioförening som ska samordna verksamheten och ansvara för att löpsedlar produceras. Information om närradiosändningarna får Stockholmsarna via programtablåer i de stora dagstidningarna.

Kontaktmän för Stockholms Närradioförening är t v Anders Bjurström, Studio Svea, Hornsgatan 54, plan 1, 116 49 Stockholm. Telefon 08 - 43 99 56 och Tony Eckardt, Föreningen för Psykiofysik, Fjällgatan 23 A, 116 45 Stockholm. Telefon 08 - 83 95 92.

SVANÖ 90,5 MHz

Närradioverksamheten på Svanön har initierats och inspirerats av Kulturhuset Republiken Svanön. Beslut om att ge Svanön en närradiosändare fattades den 14 augusti 1979 och närradiosändningarna beräknas starta i november 1979. I det inledande planeringsarbetet har nära 15 föreningar deltagit.

Studio kommer att inrymmas i Kulturhuset Svanögården.

Närradioverksamheten leds av Rolf Tourd, Kulturhuset, Svanögården, 870 40 Lund. Telefon bost. 0612 - 325 15. Kulturhuset 0612 - 307 70.

UMEÅ 89,8 MHz

Ett 25-tal föreningar samverkar kring en lågbudgetstudio i en källarlokal. Såväl etablerade folkrörelser som små opinionsgrupper är med.

Ordförande i Umeå Närradioförening är Lennart Strömsten, Pl. 16383, 905 90 Umeå. Tel. 090-13 20 00.

ÖCKERÖ 94,1 MHz

I närradioförsöket på Öckerö deltar 22 organisationer.

Närradioverksamheten leds mer eller mindre av elever och lärare vid Brattbergsskolan på Öckerö. Med hjälp av kommunalt anslag har studio iordningställt i skolan.

Kontaktmän för Öckerö närradioförening är Nils Jan Rapp, Brattbergsskolan, 430 90 Öckerö. Telefon 031-78 24 20.

ÖSTERSUND 96,1 MHz

Närradiosändningarna i Östersund har inte kommit i gång. Två faktorer kan sägas vara orsaken härtill. Först beslöt Östersunds kommun att avslå en anslagsframställning från närradiointresserade föreningar om bidrag till studio. Därefter hoppade socialdemokraterna av försöket, övriga organisationer tvekade om sin medverkan.

Närradiokommittén har kontakt med lokalradion om att Östersund ska få närradio i lokalradions regi, enligt önskemål från socialdemokraterna i närradiokommittén. Eventuella närradiosändningar beräknas starta först 1980.

Kontaktmän för Östersund är ansvarige utgivaren för den tilltänkta närradioverksamheten i Frösö församling, Sven Helmerius, Byvägen 80, 832 00 Frösön. Telefon 063 - 11 22 58.

När-TV i Norrköping och Huddinge

Vad är När-TV?

När-TV-försöken ska bedrivas enligt samma principer som gäller för närradion. Det innebär att sändningstillstånd kommer att ges till det lokala föreningslivet. I Navestad är det en s k grannskapsförening som anmält intresse för När-TV och i Västra Flemingsberg är det bostadsstiftelsen Huga.

Närradiokommittén kommer genom annonser och på annat sätt att informera organisationerna i Norrköping och Huddinge om deras möjligheter att få delta i försöksverksamheten.

Blir TV-försöket för dyrt?

I debatten om närradion har argumentet att det bara är rika föreningar som kan delta förts fram ganska ofta. Detta kommer säkert att bli ett ännu vanligare argument i debatten om När-TV-försöket. Hur det verkligen kommer att förhålla sig blir beroende av flera faktorer. Avgörande är hur många organisationer som blir med och delar på kostnaderna. En förutsättning för att

hålla kostnaderna nere är att organisationslivet samsas om en studio. Hur dyr en studio blir beror naturligtvis på vilken utrustning man väljer. Kostnaderna kan variera från 20.000 kronor till omkring 300.000. Eftersom försöksperioden är ganska kort, så är det möjligt att organisationerna väljer att hyra utrustning, vilket bör bli avsevärt billigare.

Utökas försöket?

När-TV-försöket får en skarp begränsning i sin omfattning, eftersom tillgång till centralantenn är en förutsättning. Redan innan försöksverksamheten startat har det från olika håll framförts önskemål om längre tid för försöksverksamheten. Ett annat önskemål är att få göra försök med eterburen När-TV för att därmed kunna nå också andra boende än de som bor i hyreshus.

Närradiokommittén har inte diskuterat något av dessa önskemål. Framtiden får utvisa om den överhuvudtaget kommer att göra det.

Närradion behövs säger organisationerna

En första utvärdering av organisationslivets inställning till närradion har gjorts av Lars-Erik Wolvén, Ewa Bertling och Ingvar Tysell på högskolan i Östersund. Undersökningen har sökt svar på frågorna hur organisationerna uppfattat erbjudandet om närradio, hur de förberett sitt deltagande och vilka motiv de haft för deltagande i närradioförsöket. Utredningen ville också få svar på frågan vilka förväntningar organisationerna har på närradioverksamheten.

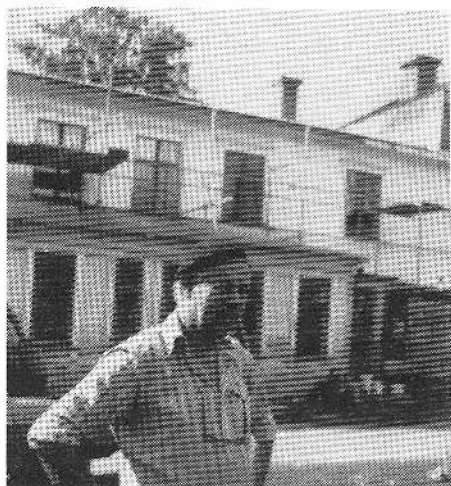
Undersökningen omfattar tre grupper av organisationer, nämligen de som fått tillstånd att sända närradio, organisationer som sökt tillstånd, men inte fullföljt sitt deltagande och slutligen organisationer som inte alls varit intresserade av närradion.

Otillräcklig förhandsinformation.

Pressen gav den mesta informationen om närradioförsöket. Nära 34 procent av organisationerna uppger sig fått information genom massmedia. Närradiokommitténs egen information nådde cirka 26 procent av organisationerna som fått sändningstillstånd, medan nära 18 procent fått uppgifter genom sin egen organisation. Resterande dryga 20 procent har fått information om närradioverksamheten på annat sätt.

På frågan om informationen var tillräcklig svarar 54,3 procent att den var otillräcklig. 45,7 procent av organisationerna anser däremot att de fått tillräcklig information. Den bristande informationen konkretiseras i kritik mot dålig information om vilka villkor som ställs för deltagande, tidsplan för verksamheten och bristande information om de tekniska förutsättningarna.

Märkligt nog anser 61 procent av de organisationer som dragit tillbaka sin ansökan att de fått tillräcklig information. Det bör dock tilläggas att urvalet enkäter bland denna typ av organisationer är ganska litet. En komplettering med ytterligare 100 organisationer ska därför göras.

Rolf Tourd, initiativtagaren till Republiken Svanön, framför sitt kulturhus som renoveras både ut- och invändigt inför närradiostarten.

Roland Nygren, en av Radio 1,5:s tekniker i Mora vid kontrollbordet i Filadelfias studio i Rosénska villan.

Hög svarsfrekvens

I undersökningen av organisationerna som fått tillstånd att sända närradio ingår 229 organisationer fördelade på 15 orter. Bortfallet är på 40 organisationer, som inte fått tillstånd eller som dragit tillbaka sin ansökan.

I augusti då materialet summerades hade 73 procent av organisationerna svarat. Senare har ytterligare svar inkommit och svarsfrekvensen blir då 81 procent.

Behövs närradion?

Ja, säger nästan 76 procent av organisationerna, medan knappt 24 procent av organisationerna säger nej. 0,7 procent vet inte. 40 procent av organisationerna anger som motiv för sitt deltagande att de vill använda närradion som kanal för extern och intern information. Ca 17 procent vill "missionera" ut sin organisations idéer genom närradion. Nästan 28 procent av organisationerna uppger att de är med därför att andra organisationer är det. Kanske fanns det en rädsla att konkurrerande organisationer skulle få ut sitt budskap bättre, varför man kände sig tvingad att vara med.

Vilka lyssnare vill man då nå? Att nå ut till den stora allmänheten är målet för 46 procent av org. Eterkontakt med medlemmarna är motivet för 15 proc. medan 25 proc. av organisationerna vill nå ungdom. 14 procent av organisationerna vill nå speciella grupper som pensionärer, invandrare, kunder, sportintresserade m fl.

Närradio eller lokalradio

Organisationerna har också fått svar på varför de anser att närradion behövs jämfört med t ex lokalradio. 12,6 proc. av organisationerna anser att närradion bättre tillgodoser de mindre organisationernas behov. 11,7 proc säger att man kan ge närradion större personlig prägel och 11,7 procent av organisationerna säger rent ut att närradion är bättre än lokalradio för organisationerna.

Närradion har större lokal anknytning tycker 9 proc. medan 55 procent av organisationerna anger andra motiv.

I den långa listan över övriga motiv kan nämnas:

"Vi disponerar själva tiden i närradion. Vi vill vara med och bryta radiomonopolet. Närradion är bättre än andra massmedia. Vi slipper censur."

Ovilja att redovisa sin budget!

Av de organisationer som fått tillstånd att sända närradio uppger nästan 30 procent att de inte har någon budget. Det ska då observeras att det inte gäller budget för närradioverksamheten, utan budget för organisationen. Detta kan ses som ett uttryck för att organisationerna inte vill besvara den typen av frågor. 34,3 procent av de org. som sänder närradio uppger att de har en budget på 250.000 kronor eller mer. 24,3 procent uppger att de har en budget mellan 15.000 och 250.000 kronor. 12,1 procent av organisationerna har en budget mellan 0 och 15.000 kronor.

Av de organisationer som uppger sig inte ha någon budget är 44,5 religiösa organisationer och 20 procent studieförbund.

I kommande nummer av Närradion ska vi presentera undersökningen som gjorts bland organisationer som inte fått sändningstillstånd, eller som dragit tillbaka sin ansökan. Vi ska också redovisa undersökningen bland de organisationer som varit ointresserade av närradion. Någon gång efter halvårsskiftet 1980 ska vi dessutom ge svar på frågan om någon lyssnar på närradion. Det är ett omfattande forskningsarbete som följer i närradio- och När-TV-försökets spår. Den totala kostnaden för utvärderingsarbetet kommer säkerligen att hamna en bit över 2 miljoner kronor innan slutet.

Dagspress ger bäst information

Organisationerna har också fått ange hur man bäst når ut med lokal information. 28,8 procent anser att lokalpressen är det bästa alternativet. Affischer, stenciler och möten anser 28,2 procent vara den bästa vägen att nå ut till allmänheten och medlemmarna. Närradion är det bästa sättet anser 24 procent medan 19 procent av organisationerna prioriterar lokalradio.

Närradio - en del i lokalradion?

I den debatt som följde på radioutredningens förslag, har närradion kommit att stå i centrum. Åsikterna om denna särskilda ljudradio, sk närradio, har verkligen gått i sär. Detta var särskilt markant innan utbildningsminister Wikström lade fram propositionen om närradion. Debatten har lugnat ner sig allt eftersom närradioverksamheten har startat. Vi får återkomma och redovisa den fortsatta debatten i dom här spalterna.

I debatten har många krävt närradio i annan form än den som nu pågår. Bernt Jonsson, lokalradiochef i Uppsala skrev i en artikel i DN i augusti 1977, att han vill ha en satsning på allemansradio i lokalradion. Av en sändningstid på cirka 35 timmar i veckan, kunde hälften av tiden anslås till organisationslivet, folkhögskolorna, den nya högskolan, SIA-skolan och speciella ljudverkstäder i radions regi. Dessa olika grupper producerar program, ur vilka sedan lokalradions medarbetare väljer ut några. Programmen sänds sedan efter redigering i en sk allemansradio i lokalradions regi.

LOs informationschef, Härje Larsson, skriver i en debattartikel i DN i september 1977, att man från LO är rädd för att starka kommersiella intressen ska komma in i närradion. Detta skulle kunna leda till en reklamfinansierad radio, vilket strider mot det kommersiella oberoendet, som alltid varit ledstjärna för etermediapolitiken i Sverige. LO är också rädd för att närradion ska bli ett instrument enbart för rika organisationer. Därför är det bättre att folkrorelsernas verksamhet speglas i Sveriges Radios ordinarie program och då särskilt i lokalradion. Eftersom lokalradioprogrammen görs enligt vedertagna etermediaregler, dvs journalistiskt, opartiskt och objektivt, får man en garanti mot reklam i etern. Lokalradion når dessutom 20-25 procent av hushållen, medan LOs Härje Larsson tror att närradion bara kommer att nå mellan 1-2 procent av hushållen.

Närradion - en liten tidning

Idégivaren till närradion, folkpartisten Sven Gustafson går emot LO och lokalradiochefen i Uppsala. Sven Gustafson säger att närradion ska jämföras med en liten tidning. Därmed är närradion helt olik den reguljära radion. Pressens regler om ansvarig utgivare, behandling av yttrandefrihetsbrott, censurförbud och meddelarskydd, ska också gälla för närradion. En markant skillnad är att en tidning innehåller kommersiell reklam, vilket är förbjudet i närradion.

Spola närradion

Närradio är ett dåligt förslag. Den skulle ge Sveriges Radio och Lokalradion ursäkt att inte ägna sig åt folkrorelserna, menade förre utbildningsministern Bertil Zachrisson i en tidningsintervju i december 1977. Om socialdemokraterna återfår regeringsmakten kommer närradion att spolas, sa Bertil Zachrisson.

Debatten fortsatte omkring dessa huvudlinjer också i början av 1978. Samtidigt publicerade tidningarna artiklar om närradio i USA och Italien. Man

förutspådde kaos i etern om Sverige får närradio.

Fuska inte bort närradion

När närradioverksamheten varit igång ett tag tog debatten nytt liv. Den här gången var det folkpartisten Sven Gustafson som startade debatten. Sven Gustafson var rädd att närradiotanken höll på att fuskas bort. Orsaken till hans rädsla var att rika organisationer bygger egna studios och anställer journalister och teknisk personal. Amatörtanken håller på att försvinna, sa Sven Gustafson.

Organisationerna är grundlurade, sa Bertil Zachrisson. Grundlurade vad gäller kostnaderna för närradioverksamheten. Anledningen till Bertil Zachrissons påstående var att Stockholms Arbetarekommun fått en räkning på 45.000 kronor, för sin del i en närradiostudio. Detta tog Bertil Zachrisson som bevis för hur dyrt det blev. Summan som Stockholms Arbetarekommun fick betala skulle jämföras med "några tusen", som statssekreterare Bert Levin, fp, sagt att det skulle kosta.

Extra utrustning är inte förbjuden

Reaktionerna på Bertil Zachrissons uttalande om att organisationerna grundlurats uteblev inte. Närradiokommitténs ordförande, centerriksdagsmannen Karl-Erik Norrby, kritiserar Bertil Zachrisson och arbetarrörelsen för att de bygger egna studios. Många små organisationer som vill sända närradio har svårt att hitta samarbetspartners när arbetarrörelsen isolerar sig i egna studios. I stället för att många delar på kostnaden, så blir det nu extra dyrt för alla.

Statssekreteraren Bert Levin påminner om att närradiokommittén i sin information till intresserade föreningar, sagt att kostnaden kommer att variera mellan 6.000 och 60.000 kronor. Stockholm Arbetarekommun har själv valt att satsa

på en dyrbar utrustning. Det kan inte vara rimligt att regeringen eller närradiokommittén förbjuder organisationerna att överskrida minimistandarden för studio och sändningsutrustning. Öppnas nya vägar för yttrandefrihet måste man också räkna med att berörda föreningar värderar möjligheten att utnyttja den olika högt, slutar Bert Levin.

Ändra direktiven

Ändra direktiven för närradiokommittén, så att en del av närradioverksamheten kan ske inom lokalradions ram, krävde ledamoten av närradiokommittén, Georg Andersson (s), i en debattartikel i DN i april 1979. Georg Andersson vill ha möjlighet att pröva de tankar som förts fram i debatten om närradion.

Vid närradiokommitténs sammanträde den 14 augusti 1979, beslöt också närradiokommittén att begära tillstånd hos regeringen att i sakfrågan tillmötesgå Georg Anderssons önskemål. Närradiokommittén vill förhandla med lokalradions styrelse om möjligheten att bedriva närradioverksamhet i lokalradions regi i Östersund. I skrivande stund är det inte klart vad dessa förhandlingar leder till, men därom återkommer vi i ett senare nummer.

Närradion får fortsätta

I 1979 års valrörelse gjordes många utspel om närradion. Folkpartiet presenterade ett massmediaprogram, där man kräver att närradioverksamheten skall permanentas. Mot detta reagerade centern, som hävdade att försöksverksamheten måste få pågå ytterligare en tid, innan man kan ta ställning. Under valrörelsen fick också pastor John Hedlund Olof Palme att lova att försöksverksamheten ska få pågå försökstiden ut, dvs till den 1 juli 1981. Det ska bli intressant att följa den fortsatta debatten.

Radio Klara i Stockholm

Fjorton timmar i veckan kan Stockholmarna lyssna på Radio Klara över närradiosändaren i Stockholm city.

Bakom Radio Klara står formellt Alternativ Stad. I verkligheten är det drygt trettio organisationer som gör Radio Klara. För att klara samordningen mellan alla organisationerna har man skapat ett programråd, som diskuterar de stora dragen i programverksamheten. Dessutom arbetar man med speciella dagsredaktioner som detaljplanerar programmen dag för dag.

Det är många olika intressenter i Radio Klara. Förutom Alternativ Stad finns Stockholmspartiet, Framtiden i våra händer m.fl. Radio Klara är alert också när det gäller att bevaka olika händelser på t ex miljöområdet. När övriga massmedia knappast med ett ord berättade om FN:s konferens om teknologin i länderna, som hölls i Wien, så sände Radio Klara direktrapporter varje dag.

Per telefon rapporterade Radio Klaras ackrediterade utsände direkt över Stockholms närradio.

Kostnaden för organisationerna som är med i Radio Klara ligger på cirka 150 kronor per månad. För de grupper som enbart vill medverka någon gång i bland, uppger Göran Folin från Alternativ Stad, att man tar ut en kostnad på cirka 50 kronor per kvart. Då har man tillgång till studioutrustning mm.

Minst en gång i veckan arrangerar Radio Klara stormöten, där de olika organisationerna får vara med och komma med synpunkter på programuppläggning. Det finns också utrymme för spontaniteter. När Närradions representant var på besök nere på Bryggargatan 8 var det någon som kom på att det redan om någon dag var Joe Hill-jubileum. Jag utgår ifrån att det också resulterade i ett program.

Den smutsade etern i Italien

Gerd Örtegren om DEN SMUTSADE ETERN I ITALIEN där var och en i familjen har sin favoritradio och där det propageras för politik, pornografi, religion, abort och mycket annat... (Artikeln har varit publicerad i Sveriges Radios personaltidning Antennen, nr 2-79).

Löss.

Det är vad RAI anser om de idag c:a 2.800 privatradiostationer som växt upp i landet på några få år. Febrilt har man utrett möjligheterna att tappa till det lagrum som tillät den italienska författningsdomstolen att i januari 1976 förklara etern fri. Och fortfarande svarar jurister på RAI och i det ansvariga departementet att "utredning pågår."

Spännande radioland

Under tiden blir Italien ett alltmer spännande radioland för den som har tid att lyssna några dygn på olika stationer och jämföra. Det är med privatradion i Italien som med den svenska närradion: den ena halvtimmen är inte den andra lik. Det ofantliga rika utbudet går naturligtvis ut över kvalitén. Ingen rens och gallring där inte. Å andra sidan får producenterna, om man nu kan kalla dem så, en imponerande rutin och kunskap. Det märks i tidningskrönikor, sammanfattningar, nyheter från organisationen och de ibland ändlösa telefondebatterna.

Varje politisk och ideell station bemannas av organisationens egna medlemmar, ofta kollektiv eller korporationer på 15 - 20 personer. Mest är det arbetslösa akademiker och studenter som offerar några år av sitt liv. Verksamheten har, trots programpunkter med rubriker man lånat från pressen, praktiskt taget ingenting med journalistik att göra. Det som sänds i italiensk privatradio är propaganda från morgon till kväll. Bara formerna växlar.

- Naturligtvis är allt vi sänder politik, säger medarbetarna på Radio Onda Rossa, radoröst för en organisation långt ute på vänsterkanten. Det vore otänkbart för oss att ens dela en kanal med någon annan vänsterorganisation. Vi behöver all tid själva och vi kan inte riskera att våra medlemmar blandar ihop vårt budskap med någon annans. För oss är en egen fri kanal där vi är ensamma det enda tänkbara.

Studio och kontrollrum är nerslitna, primitiva och smutsiga. Här förs inga journaler och ingen statistik. Programpunkterna har man i huvudet och kan med viss möda skriva ned dem. Talade inslag från kl 7 på morgonen till kl 24. Resten av natten revolutionär musik. I programmet fäster jag mig vid att man varje dag ägnar en hel timme åt samtal om droger.

Så när som på Radio Lilith, feministernas egen radio, som ännu är unik och ännu knappt hunnit längre än till provsändningarna - ingår alla de politiska privatradiosändarna i stora landsomfattande kedjor. Deras arbete är alltså inte alls så provisoriskt och spontant som det verkar.

Rom har inte bara en massa fontäner och myllrande trafik. Det är ordentlig trängsel i etern också. Bilden visar Fontana Delle Naiadi. Foto: ENIT.

Typiskt exempel på en landsomfattande radioorganisation är Radio Radicale. Stationen i Rom visar en öppnare attityd till besökare än de tidigare nämnda.

Jag ber personalen berätta om valrörelsen - mitt besök i Italien inföll veckan efter valet i juni.

Byter material

Radikala partiet hade satsat miljoner just på sin radiokedja. Man bombarderade sina lyssnare med politiska budskap, invirade i nyhetssändningar, musik, underhållning, utfrågningar och kommentarer får jag veta.

Eftersom radikala partiet vann många väljare i valet så är stämningen på radiostationen segerglad. Att radioverksamhet, så som den bedrivs på partiets egen fria sändare, betytt mycket för valsegern är man övertygad om.

Just på Radio Radicale erkänner man att en viss sanering av radioverksamheten kunde förbättra lyssnarnas situation. Rom har t.ex. 130 stationer, alla inom en ytterst liten sektor på FM-bandet.

Skilnaden mellan två stationer kan bestå av 100dels MHZ. Milano med 100 stationer, Neapel, Turin, Florens, Bari och Bologna med 60-70 stationer var har det inte mycket lättare.

Pornografisk radio

Vatikanen har en väl utbyggd kedja av privata radiostationer. Vatikanradion sänder över många länder, nyheter, musik, religiösa program, som naturligtvis utgör en hejdlös propaganda men där man anstränger sig att hålla en professionell klass. Under kontorstid sänder de många kommersiella stationerna, av vilka flertalet är helt ointressanta men somliga serverar festliga budskap.

Stort uppseende väckte t.ex. till en början de pornografiska radioprogrammen, "Nu går vi och lägger oss, viskar den kvinnliga radorösten, "kom med mig så ska jag hjälpa dig att somna."

För egen del hörde jag många bra kommersiella program om varor och tjänster. Stationerna i badstäderna längs kusten berättar dagen lång om väder, vindar, strömmar, temperaturer, trafik, tåg- och busstider. Turistradio, också på svenska, är återkommande inslag.

Förutom väl etablerade stationer, som bemannas av mer eller mindre fast anställda sympatisörer, finns också sändare av mindre seriöst slag. Radioverksamheten i Italien fungerar ju så helt utanför all offentlig kontroll att vem som helst kan sätta en antenn på sitt tak och sända program från sin privata bostad. Det är denna del av verksamheten som gett privatradion i Italien dess rykte för instabilitet och schabbel.

"Etern smutsas ner", rynkar asketerna på näsan.

För många italienare är deras radioapparat numer viktigare än TV-apparaten. Överraskningarna, skandalerna, svaren på dagens frågor, kontakten med dem man litar på, allt sådant är det genom radion man får. Varje familjemedlem har sin egen apparat. Var och en vill höra på sitt favoritprogram.

Mamma hör på Radio Elle 91,1 mhz. Tonåringen hör på Radio Young 104,3 mhz.

Farmor tar in Radio Evangelo 101,7.

Pappa följer revolutionära framsteg i Radio Città Futura 97,7 och morfar lyssnar på Radio Incontro som är kvarterets egen skvallercentral. 96,8 mhz.

På något sätt känns det som ett friskhetstecken att miljoner italienare föredrar att lyssna till små politiska radiostationer framför att hänga framför den italienska tv:n:s såpoperor och långfilmer.

Men visst är det skamlöst att exploatera allas våra ljudvågor så fräckt. Vem vet egentligen hur skadligt det är? Så tycker väl också Du, om Du lägger handen på hjärtat?